

Zitting 1975-1976

13 706

Regelen inzake voorzieningen op het gebied van het financiële verkeer in buitengewone omstandigheden (Noodwet financieel verkeer)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Het bijgaande wetsontwerp heeft de strekking een aantal voorzieningen te treffen, welke de mogelijkheid openen om ingeval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden onmiddellijk maatregelen te treffen, indien de ontwikkelingen op het terrein van het financiële verkeer daartoe aanleiding zouden geven.

Ter zake van een aantal in het wetsontwerp aan de orde komende onderwerpen zijn gedurende de laatste wereldoorlog noodmaatregelen tot stand gekomen. Hierop voortbouwend is reeds geruime tijd geleden een aantal besluiten voorbereid, welke bestemd waren in werking te worden gesteld zodra zich buitengewone omstandigheden zouden voordoen. In het kader van het streven van de Regering om regelingen tot het treffen van noodmaatregelen reeds vooraf aan de goedkeuring van de Staten-Generaal te onderwerpen, rees de vraag, of in navolging van hetgeen ter zake op andere gebieden dan die van het financiële verkeer reeds is tot stand gekomen, de onderhavige materie diende te worden vastgelegd in een wet, waarvan de voornaamste bepalingen in geval van nood in werking kunnen worden gesteld. Dat deze vraag door de ondergetekenden bevestigend is beantwoord, vindt vooral zijn grondslag in de overweging, dat het door de ondergetekenden van zeer groot belang wordt geacht om, voor zover dit mogelijk is, aan in noodtoestanden uit te oefenen bevoegdheden, ook waar het het financiële verkeer betreft, een wettelijke basis te geven. Zolang de omstandigheden dit toelaten moet in het belang van een goede functionering van de parlementaire democratie aan de Staten-Generaal de gelegenheid worden gegeven hun oordeel te geven over de vraag of en in welke mate aan het hanteren van buitengewone bevoegdheden behoefte bestaat. Er dient echter rekening te worden gehouden met de omstandigheid, dat de inhoud van het merendeel der te treffen regelingen zal afhangen van de feitelijke situatie, zoals die zich voordoet op het moment, waarop die regelingen in kracht zullen worden. Deze overwegingen hebben geleid tot het in het wetsontwerp neergelegde systeem, waarbij ten aanzien van de onderscheidene onderwerpen aan de Minister van Financiën de bevoegdheid wordt gegeven tot het treffen van de nodige regelingen, welke zoveel mogelijk aan door de wet gestelde grenzen worden gebonden. De omschrijving en nadere bepaling van deze bevoegdheden vormen het hoofdbestanddeel van het wetsontwerp en zijn neergelegd in de artikelen 3-26. Het is in een wetsontwerp als het onderhavige uiteraard niet doenlijk alle regelingen te voorzien, waaraan onder buitengewone omstandigheden behoefte zou kunnen bestaan. De

ondergetekenden zijn zich er van bewust, dat eventueel in onvoorziene omstandigheden, die andere aan de situatie aangepaste maatregelen vereisen, de nodige voorzieningen met hantering van het staatsnoodrecht zullen moeten worden getroffen. Met de vermelding van andere buitengewone omstandigheden wordt gedacht aan omstandigheden, die aan oorlog of oorlogsgevaar verwant zijn, aan ernstige natuurrampen of ook nucleaire ongevallen en dergelijke, die het acuut nemen van maatregelen kunnen vereisen.

Artikelen

Artikel 1

Dit artikel geeft een aantal begripsomschrijvingen, waarop voor zover nodig nader wordt ingegaan bij de toelichting op de betreffende artikelen.

Bij de omschrijving van het begrip «banken» (onder c) zij opgemerkt, dat deze omschrijving zeer ruim is gehouden, zodat daaronder o.a. mede zijn begrepen ondernemingen en instellingen, welke vallen buiten het toezicht, dat De Nederlandsche Bank krachtens de Wet toezicht kredietwezen uitoefent; bovendien maakt het voor de bepaling van het begrip «banken» geen verschil of al dan niet het woord «bank» in de naam van de onderneming of instelling voorkomt. Volledigheidshalve zij opgemerkt, dat het niet in de bedoeling ligt verzekeringsondernemingen onder het begrip «banken» te brengen.

Artikel 2

Het hoofdbestanddeel van het wetsontwerp, de artikelen 3–32, zal hetzij in zijn geheel hetzij ten dele pas in werking treden na een daartoe strekkend besluit van de Kroon, dat genomen wordt op voordracht van de Minister-President. Alsdan zal onverwijld een wetsontwerp omtrent het voortduren van de werking van de betreffende artikelen aan de Staten-Generaal dienen te worden aangeboden. Op deze wijze wordt de mogelijkheid geopend om de bepalingen, betrekking hebbende op de onderscheidene onderdelen van het financiële verkeer, in werking te laten treden, zodra de wenselijkheid daartoe zich voordoet. Naar gelang van de omstandigheden kan ten aanzien van de in werking treden artikelen een selectie worden toegepast. Ook bij het buiten werking stellen kan tussen de verschillende artikelen onderscheid worden gemaakt.

De inwerkingtreding van deze artikelen, of een of meer van deze artikelen, zal geen directe weerslag hebben op het maatschappelijk verkeer. Aldus wordt echter aan de Minister van Financiën de bevoegdheid gegeven om op basis van een aantal algemene bepalingen voorschriften vast te stellen met betrekking tot de verschillende onderdelen van het financiële verkeer.

Aangezien de inhoud van het onderhavige artikel ook in reeds tot stand gekomen noodwetten is opgenomen, kan naar het voorkomt, van verdere toelichting worden afgezien.

Artikel 3 (Kredietbeperking)

Dit artikel bevat een regeling betreffende de beperking van het verlenen van kredieten door banken. Het geldscheppende element dezer kredieten kan een ernstige bedreiging vormen voor de monetaire en economische toestand van ons land, indien geheel zou worden voorzien in de kredietbehoeften, welke als gevolg van de buitengewone omstandigheden sterk zouden kunnen stijgen.

Daarenboven kan het voor de overheid in tijden van buitengewone omstandigheden van vitaal belang zijn om met behulp van selectieve kredietmaatregelen de uitgaven in bepaalde richtingen mogelijk te maken (bij voorbeeld voor oorlogsdoeleinden) dan wel af te remmen. Het zal derhalve noodzakelijk zijn ten aanzien van de kredietverlening, met name door banken en andere kredietinstellingen, zo nodig terstond te kunnen ingrijpen, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de overweging, dat een zekere soepelheid te dien aanzien niet kan worden gemist. In artikel 3 wordt het ver-

lenen van of het beschikken op kredieten bij banken afhankelijk gesteld van een vergunning, door of namens de Minister van Financiën te verlenen. Deze verkrijgt derhalve de bevoegdheid de uitvoering van de maatregelen betreffende de kredietbeperking door banken zo nodig over te dragen aan een daarvoor in aanmerking komende instelling, waarbij met name gedacht is aan De Nederlandsche Bank N.V. Deze instelling heeft ook thans reeds bevoegdheden tot het geven van voorschriften op het gebied van kredietbeperking. De totstandkoming van dergelijke voorschriften, die overigens alleen gelden voor geregistreerde kredietinstellingen en daarom niet van toepassing zijn op andere instellingen, die bedrijfsmatig kredieten verlenen, is thans gebonden aan velerlei regels van procedurele aard (overleg met representatieve organisaties, goedkeuring van de Minister van Financiën, de Bankraad gehoord enz.). Deze procedures zullen in de omstandigheden, waarvoor het wetsontwerp is geschreven, een slagvaardig beleid in de weg kunnen staan. Voor de aldus reeds tot stand gekomen kredietbeperkingen zal een algemeen verbod tot het verlenen van kredieten in de plaats treden, dat zal gelden voor alle banken in de zin van het wetsontwerp, (dit is alle ondernemingen en instellingen, die bedrijfsmatig kredieten verlenen. Daarbij kan door een soepel en efficiënt vergunningenbeleid terstond en naar behoefte worden voorzien in de directe vraag naar de meest noodzakelijk gebleken kredietbehoeften, en kunnen inflatoire tendenzen zoveel mogelijk in de hand gehouden worden.

Artikelen 4 en 5 (Bankenmoratorium)

Deze artikelen openen de mogelijkheid tot het instellen van een bankenmoratorium. In verband met de mogelijkheid, dat ingeval van bijzondere omstandigheden bij het publiek een (overigens moeilijk te schatten) additionele vraag naar contant geld zal ontstaan, zal het instellen van een bankenmoratorium noodzakelijk kunnen zijn, ten einde de kaspositie van de banken en girodiensten niet in gevaar te doen komen. In dit licht bezien is het duidelijk, dat het in te stellen bankenmoratorium beperkt kan blijven tot het chartale geldverkeer en dat het girale geldverkeer daar niet bij betrokken wordt. Bovendien kan het chartale geldverkeer tussen de banken onderling vrijgelaten worden, aangezien zulks kan bijdragen tot een betere verdeling van de beschikbare geldmiddelen.

De in artikel 4 neergelegde regeling houdt in, dat bij banken of girodiensten geen geld in contanten kan worden opgenomen (beschikkingen per cheque daaronder begrepen) dan in bepaalde gevallen of voor bepaalde doeleinden, voor zover daartoe door of namens de Minister van Financiën vergunning is verleend. Bij het vaststellen van een uitvoeringsregeling op grond van artikel 5 zal er rekening mee worden gehouden dat – anders dan in het verleden – vele werknemers hun loon of salaris via rekeningen bij banken of girodiensten krijgen uitbetaald.

Daarnaast zal het nodig zijn een voorziening te treffen ten einde niet-loontrekkenden in de gelegenheid te stellen te beschikken over een gedeelte van hun bij banken of girodiensten uitstaande tegoeden, om de voor hun eerste levensbehoeften noodzakelijke aankopen te kunnen doen. Daartegenover dient bedacht te worden, dat zij, die over tegoeden bij banken of girodiensten beschikken, een deel van de door hen te verrichten betalingen (huur, belastingen, premies sociale verzekering enz.) kunnen blijven verrichten door middel van overschrijvingen, waardoor de beschikbare voorraad chartale geldmiddelen niet wordt aangetast.

Ten slotte zal bij het vaststellen van een uitvoeringsregeling ex artikel 5 rekening gehouden moeten worden met de totaal beschikbare voorraad chartale geldmiddelen. Hoewel met name De Nederlandsche Bank reeds thans door een verspreide opslag van de voorraad bankbiljetten tracht te zorgen voor een zo goed mogelijke spreiding van de voorraad bankbiljetten, dient men er rekening mede te houden, dat bij een belangrijk verhoogde vraag naar chartale geldmiddelen niet ten volle aan die vraag zal kunnen worden voldaan.

Ten slotte zij nog opgemerkt, dat – zoals uit het bovenstaande reeds kan worden afgeleid – betalingen, welke in de eerste plaats voor een algemene vergunning in aanmerking komen, de betalingen zijn ter voorziening in levensonderhoud of die, welke dienen te geschieden uit hoofde van lonen en salarissen, sociale uitkeringen, pensioen- en levensverzekeringsuitkeringen en alimentatieuitkeringen.

Artikel 6 (Rentevaststelling)

In de omstandigheden, waarvoor het wetsontwerp is bedoeld, moet rekening worden gehouden met een sterk toenemende behoefte aan contant geld onder andere in verband met een drang, om zich te dekken tegen een eventueel optredende schaarste aan goederen. Een van de gevolgen hiervan zal alsdan zijn, dat de rentevoet een tendens tot stijging gaat vertonen. Een oncontroleerbare, abnormale stijging van de rente is echter zowel uit monetair oogpunt als in verband met de daarbij betrokken sociaal-economische belangen ongewenst. Een der maatregelen om dit te voorkomen, is neergelegd in artikel 6, dat voorziet in een regeling tot vaststelling van een maximumrente in die zin, dat aan de Minister van Financiën de bevoegdheid wordt toegekend, ten aanzien van de hoogte van de rentevoet in de verscheidene sectoren van het bankwezen en van de geld- en kapitaalmarkt, voorschriften uit te vaardigen. De bevoegdheden, welke op dit stuk aan de Minister van Financiën gegeven worden, maken een soepele aanpassing van de rentevoet aan de omstandigheden van het ogenblik mogelijk en bieden het voordeel, dat bij het optreden van excessen snel de nodige maatregelen kunnen worden genomen.

Artikelen 7–10 (Noodgeld)

Er dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheid, dat zich in geval van bijzondere omstandigheden een tekort aan chartale geldmiddelen zal voordoen, waarin zal kunnen worden voorzien door de uitgifte van additionele betaalmiddelen.

Om een chaos op het gebied van het muntwezen te voorkomen en een oncontroleerbare toename van de geldhoeveelheid te verhinderen zal het noodzakelijk zijn om de uitgifte van deze additionele betaalmiddelen alleen te doen geschieden door het bevoegde gezag en dan nog slechts in dringende gevallen en op basis van uniforme voorschriften.

Zoals reeds uit de omschrijving van het begrip «noodgeld» in artikel 1 blijkt, zal dit geld slechts mogen worden uitgegeven ter vervanging van 's Rijks munten. Dit houdt in, dat de uitgifte van noodgeld dient te geschieden in dezelfde waarden, die voor 's Rijks munten zijn vastgesteld.

Het van overheidswege uit te geven noodgeld zal in alle opzichten gelijkwaardig zijn aan de andere wettige betaalmiddelen. De Staat zal dan ook garant zijn voor het noodgeld, dat door de Minister van Financiën of – krachtens artikel 34 – door andere autoriteiten is uitgegeven. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in artikel 10, waarin wordt bepaald, dat bij de inlevering de nominale waarde van het noodgeld wordt vergoed in gangbare Nederlandse betaalmiddelen. Dit houdt in, dat de vergoeding zal plaatsvinden in wettige betaalmiddelen, ter vervanging waarvan het noodgeld is uitgegeven, dan wel dat de tegenwaarde vergoed zal worden in betaalmiddelen, die op het tijdstip van inlevering gangbaar zijn.

Artikelen 11–12

In artikel 11 wordt aan de Minister van Financiën de bevoegdheid gegeven om, zoals dit in de laatste oorlog het geval was, voorschriften uit te vaardigen ten einde een goed functioneren van de geldcirculatie zoveel mogelijk te waarborgen. Hierbij kunnen tweërlei maatregelen worden onderscheiden. De eerste, vervat in het eerste lid, onder a en b, heeft ten doel te voorkomen, dat stagnatie in het geldverkeer optreedt, doordat 's Rijks munten door opopping, versmelting, verwerking of anderszins aan hun bestemming worden onttrokken, en te bevorderen, dat deze munten in het geldverkeer hun wettelijke waarde behouden.

De tweede maatregel, welke is neergelegd in het eerste lid, onder c, is erop gericht het uitgeven door particulieren van hulpgeld, waaronder is te verstaan: bonnen, zegels e.d., welke als betaalmiddel kunnen dienen, te voorkomen. Bij deze tweede maatregel spelen behalve monetaire belangen ook sociaal-economische overwegingen een belangrijke rol, waarbij o.m. is gedacht aan de mogelijkheid, dat particuliere bedrijven hulpgeld in grote hoeveelheden uitgeven, zonder dat daarvoor voldoende dekking aanwezig is. In verband hiermede wordt het aanbieden en aannemen van hulpgeld verboden behoudens in door de Minister van Financiën te bepalen gevallen, waarbij met name gedacht wordt aan het consolideren van de dan bestaande toestand ten opzichte van degenen, die bij het in werking treden van de regeling hulpgeld uitgeven.

Artikel 13 (Giraal betalingsverkeer)

Aangezien het van belang is, dat in geval van bijzondere omstandigheden voldoening van vorderingen, die in normale tijden geschiedt door middel van het girale betalingsverkeer, niet wordt bemoeilijkt door weigering van de zijde van de schuldeiser om girale betalingen te aanvaarden, strekt de in dit artikel neergelegde bepaling er toe, dat bij girale betaling de schuldenaar niet kan worden tegengeworpen, dat hij aan zijn betalingsverplichting niet zou hebben voldaan.

Artikelen 14–16 (Bepalingen inzake de Bank)

In de artikelen 14–16 worden enkele bepalingen gegeven, die afwijking mogelijk maken van voorschriften, die met betrekking tot de werkzaamheden van De Nederlandsche Bank NV zijn neergelegd in de Bankwet 1948.

Artikel 14 regelt het verlenen van kredieten en voorschotten in blanco aan de Staat. Er moet rekening mee worden gehouden, dat in buitengewone omstandigheden op een gegeven ogenblik de lopende middelen van de Staat uitgeput raken, terwijl het niet mogelijk is ter aanvulling daarvan in voldoende mate in de markt te financieren. Het verbod van artikel 16, eerste lid, van de Bankwet 1948 mag dan voor de Staat geen beletsel vormen om additionele geldmiddelen aan te trekken. De door de Minister van Financiën te stellen regelen zouden kunnen inhouden welke functionarissen bevoegd zijn tot het aanvragen van kredieten of voorschotten of op welke wijze dit zou kunnen geschieden.

Artikel 15 beoogt tegemoet te komen aan moeilijkheden die zouden kunnen rijzen indien door buitengewone omstandigheden het huidige onderpand-materiaal voor het bankwezen niet toereikend zou zijn. Artikel 16 moet op overeenkomstige wijze worden gezien in het licht van een mogelijk optredende buitengewoon grote behoefte aan bankbiljetten in verhouding tot de goud- en deviezenvoorraad.

Artikel 17 en 18 (Moratorium levensverzekeringsondernemingen, pensioen- en spaarfondsen).

In buitengewone omstandigheden is het te verwachten, dat het publiek om meer dan één reden een grote voorkeur voor contant geld zal vertonen, hetgeen tot uiting kan komen in het afkopen of belenen van levensverzekeringen. Ten einde de kaspositie van de verzekeringsmaatschappijen en van de bedrijfs- en ondernemingspensioenfondsen en spaarfondsen hierdoor niet in gevaar te doen brengen en om te bevorderen, dat het doen van periodieke uitkeringen, welke in de meeste gevallen bestemd zijn voor het levensonderhoud van de begunstigden, zo weinig mogelijk zal stagneren, wordt in artikel 17 de mogelijkheid geopend tot het instellen van een moratorium voor deze verzekeringen.

Dit behelst een verbod zowel tot het doen van niet-periodieke uitkeringen, als tot het aannemen van zodanige uitkeringen en het beschikken daarover, en daarnaast een verbod om overeenkomsten van levensverzekering door afkoop te beëindigen, de polissen te belenen, of de daarin vervatte rechten over te dragen. De laatste mogelijkheden doen zich, ingevolge de wettelijke

regelingen inzake de pensioen- en spaarfondsen, niet voor ten aanzien van de verplichtingen van de fondsen tegenover hun deelnemers. Ook het omzetten van overeenkomsten van levensverzekering in contracten met een vervroegde afloopdatum kan worden verboden.

Artikelen 19–24 (Dekking oorlogsrisico door levensverzekeringsondernemingen, pensioen- en spaarfondsen).

Artikel 19 voorziet in een regeling tot verplichte dekking van het oorlogsrisico in overeenkomsten van levensverzekering. Om aan de financiële moeilijkheden, welke voor de maatschappijen als gevolg van oorlogsterfte mogelijk voortvloeien uit deze verplichte dekking, op een bevredigende wijze het hoofd te kunnen bieden, wordt in artikel 20 de Minister van Financiën de bevoegdheid verleend kortingen vast te stellen, die de maatschappijen verplicht zijn op de verzekerde bedragen toe te passen. Deze regeling is geënt op de regeling, die thans reeds vrijwel algemeen door het levensverzekeringsbedrijf wordt toegepast en waarbij het oorlogsrisico wordt gedekt, doch de verzekerde bedragen bij het intreden van een actieve oorlogstoestand tot 90 % worden verlaagd. Krachtens de betrokken polisclausules worden intreden en einde van de actieve oorlogstoestand door de Verzekeringskamer vastgesteld. Nadat de actieve oorlogstoestand is geëindigd, worden krachtens deze polisclausules de reeds op uitkeringen ingehouden kortingen alsnog uitbetaald en vervallen de voor de toekomst opgelegde kortingen, een en ander voor zover de waarde der gezamenlijke kortingen de totale waarde van de op rekening van de oorlog te stellen extra-sterfteverliezen blijkt te hebben overschreden. Hoewel deze regeling, welke in 1940 door het levensverzekeringsbedrijf in overleg met de Verzekeringskamer werd getroffen, in de tweede wereldoorlog goed heeft gewerkt zijn de ondergetekenden van oordeel, dat een regeling van overheidswege de voorkeur verdient boven de bestaande privaatrechtelijke regeling. Daarvoor pleit huns inziens allereerst het sociaal-economisch belang van de levensverzekering, dat voortvloeit uit de verzorgingsgedachte, die primair aan de levensverzekering ten grondslag ligt. Een regeling van overheidswege maakt het voorts mogelijk de materie ook in onderdelen uniform te regelen en de hoogte van de kortingen af te stemmen op de feitelijke oorlogsomstandigheden, hetgeen in het kader van de thans bestaande privaatrechtelijke regeling, krachtens welke het uiteindelijke kortingspercentage immers ten hoogste 10 % zal kunnen bedragen, niet mogelijk is. Hieraan kan nog worden toegevoegd, dat in hoofdstuk X alleen sprake is van «oorlogsrisico», omdat verzekeringstechnisch gezien de eventuele noodzaak om kortingen op de verplichtingen toe te passen, zich uitsluitend voordoet ingeval van oorlog, aangezien de alsdan optredende extra-sterfteverliezen niet in de actuariële grondslagen zijn opgenomen. Ten slotte hebben de ondergetekenden overwogen, dat het de voorkeur verdient, begin en einde van de periode, waarin op de verzekerde bedragen wordt gekort, niet door de Verzekeringskamer maar door de overheid te doen vaststellen.

De ondergetekenden achten met het oog op de belangen zowel van verzekerden als van het levensverzekeringsbedrijf gewenst na een oorlog met betrekking tot de tijdens de oorlog toegepaste kortingen bij wet een definitieve regeling te doen treffen. Een desbetreffende bepaling is opgenomen in artikel 37.

Gelet op de omvang van de in de bedrijfspensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen en spaarfondsen verzekerde belangen en met het oog op de omstandigheid, dat de bij levensverzekeringsmaatschappijen herverzekerde fondsen de oorlogsrisicoregeling van deze maatschappijen moeten volgen, andere fondsen een eigen oorlogsrisicoregeling hebben en weer andere fondsen een zodanige regeling niet kennen, lijkt het zinvol, de in de artikelen 19–23 neergelegde regeling inzake de dekking van het oorlogsrisico van overeenkomstige toepassing op de pensioen- en spaarfondsen te verklaren.

Tenslotte zij nog opgemerkt, dat ingevolge de begripsomschrijving in artikel 1, letter h, onder overeenkomsten van levensverzekering ook zijn begrepen overeenkomsten van pensioen- en lijfrenteverzekering, inschrijvingen in een spaarkas en overeenkomsten, gesloten met begrafenisfondsen krachtens welke aan de nabestaanden van de verzekerde uitkeringen in geld worden gedaan, terwijl de wet mede van toepassing is op andere uitkeringen dan zuivere levensverzekeringsuitkeringen, waartoe een levensverzekeringsmaatschappij zich heeft verbonden, zoals ongevallen- en invaliditeitsuitkeringen.

Artikel 25 (Betaling schadeloosstellingen)

In de wetgeving voor buitengewone omstandigheden zijn een groot aantal bepalingen neergelegd, die aan militaire of burgerlijke autoriteiten bevoegdheden tot vorderen geven. Als voorbeelden kunnen worden genoemd de Inkwartieringswet, de Vorderingswet 1962, de Oorlogswet voor Nederland en hoofdstuk V van de Luchtvaartwet. De mogelijkheid bestaat, dat onder de buitengewone omstandigheden, die het ontwerp op het oog heeft, op grote schaal tot vordering van goederen zowel ten behoeve van het militaire potentieel als in het belang van de civiele verdediging zal moeten worden overgegaan. Gezien de te verwachten schaarste aan goederen zal vervanging in het algemeen pas mogelijk blijken te zijn, wanneer de normale verhoudingen zijn teruggekeerd. Er kan mede daardoor een sterke neiging worden verwacht, die in de vorm van schadeloosstellingen beschikbaar gekomen liquide middelen in het bijzonder in de consumptieve sfeer aan te wenden.

Uitbetaling van schadeloosstellingen kan derhalve een extra inflatoire werking hebben.

Bovendien kan onder dergelijke omstandigheden het algemeen belang met zich brengen, dat het verbruik van de gelden enigermate wordt geïncanaliseerd. Om de mogelijkheid hiertoe open te houden en het extra inflatoire effect zoveel mogelijk tegen te gaan kan het noodzakelijk zijn de betaling van schadeloosstellingen op een geblokkeerde rekening te doen geschieden ten einde de latere uitbetaling te kunnen afstemmen op de bestedingsmogelijkheden en zo nodig op de prioriteit, die onder de alsdan heersende omstandigheden aan de vervanging van bepaalde goederen zal moeten worden toegekend. Artikel 25 heeft ingevolge de in artikel 1 gegeven omschrijving van «schadeloosstelling» mede betrekking op schadeloosstelling wegens onteigening en op vergoeding ter verkrijging bij minnelijke regeling van voor vordering of onteigening in aanmerking komende zaken, omdat hierbij het algemeen belang in de eerder bedoelde omstandigheden op dezelfde wijze betrokken is als bij vordering in eigendom. Hetzelfde geldt voor schadeverzekeringsuitkeringen.

Ter uitvoering van de voorgestelde bepaling zal naar de gedachten van de ondergetekenden kunnen worden bepaald, dat de uitkeringen op een speciale geblokkeerde rekening bij bankinstellingen moeten worden gestort; over de vrijgave zullen dan algemene voorschriften kunnen worden gegeven, verband houdende met de bestedingsmogelijkheden en bestedingsbehoeften.

Het tweede lid heeft in het bijzonder betrekking op de onderlinge burgerrechtelijke rechtsverhoudingen tussen uitkeringsplichtigen en -gerechtigden, waarbij ook te denken valt aan degenen, die een zakelijk recht hadden op het goed, waarop de schadeloosstelling betrekking heeft.

Artikel 26 (Financieel verkeer met het buitenland)

In artikel 26 is geregeld welke bevoegdheden toekomen aan de Minister van Financiën met betrekking tot het financiële verkeer met het buitenland en aanverwante onderwerpen. Als het thans bij de Staten-Generaal aanhangige wetsontwerp inzake financiële betrekkingen met het buitenland (Witte stukken zitting 73/74 – 11 907) wet zal zijn geworden en in werking zal zijn getreden vervallen daarmee de bepalingen van het Deviezenbesluit 1945, die

thans nog in buitengewone omstandigheden zouden kunnen worden gehanteerd ter bescherming van de deviezenpositie van het Rijk. Aangezien het in de bedoeling ligt het onderhavige wetsontwerp en de Wet Financiële Betrekkingen Buitenland, zo mogelijk, gelijktijdig in werking te doen treden zijn de bepalingen van dit artikel noodzakelijk, omdat aan de Minister van Financiën anders zouden ontbreken de thans nog in het Deviezenbesluit 1945 neergelegde bevoegdheden. Het ligt in de bedoeling dat, indien dit enigszins mogelijk is, de door de Minister van Financiën te geven voorschriften zullen worden genomen in overeenstemming met de andere ministers die bij deze materie het nauwste kunnen zijn betrokken. Het is echter geenszins uitgesloten dat er zich in de buitengewone omstandigheden, waaronder de Noodwet Financieel Verkeer van toepassing zal zijn, bijzondere situaties zullen voordoen, waarin het tijdig nemen van maatregelen in gevaar wordt gebracht, als eerst nog met de andere ministers overeenstemming moet worden bereikt. Voor zulke gevallen bevat het artikel een ontsnappingsclausule, die het mogelijk maakt dat de Minister van Financiën de hem toegekende bevoegdheden alleen uitoefent.

Aangezien de aard van deze wet niet toelaat, dat de voorschriften anders dan in gevallen, waarin redelijkerwijs niet van een bijzondere omstandigheid kan worden gesproken, ongeldig zouden worden verklaard, is bepaald, dat het aan het oordeel van de Minister van Financiën is voorbehouden of in een bepaalde situatie de mogelijkheid aanwezig moet worden geacht zich tevoren van de instemming der andere betrokken ministers te verzekeren.

Artikel 32

De artikelen 208–215 en ten dele ook 440 van het Wetboek van Strafrecht hebben betrekking op valsheid in muntspeciën, munt- en bankbiljetten. De vraag, wat met betrekking tot het Nederlandse muntwezen onder «muntspeciën» dient te worden verstaan, zou kunnen worden beantwoord met een verwijzing naar artikel 2 van de Muntwet 1948, waarin een opsomming van 's Rijks munten wordt gegeven. Noodgeld is in artikel 1, onder e, omschreven als «betaalmiddelen, welke van overheidswege in omloop worden gebracht ter vervanging van 's Rijks munten». Uit het slot van deze omschrijving kan de conclusie worden getrokken dat noodgeld niet valt onder 's Rijks munten en derhalve geen muntspeciën zijn in de zin van de hierboven aangehaalde artikelen van het Wetboek van Strafrecht. De in artikel 32 opgenomen bepaling dient ertoe zeker te stellen dat ook het noodgeld onder de werking van deze bepaling valt.

Artikel 34

Artikel 34 is een van de artikelen, waarvan de inwerkingtreding niet afhankelijk is van een Koninklijk besluit op grond van artikel 2, eerste lid. Na het inwerkingtreden van de wet zullen derhalve reeds de autoriteiten kunnen worden aangewezen, die de aan de Minister van Financiën toegekende bevoegdheden zullen uitoefenen ingeval van verbrekking van de verbindingen. Overwogen wordt als zodanige autoriteiten aan te wijzen de Commissarissen der Koningin en zo nodig de burgemeesters. Het ligt in het voornemen hierbij tevens te regelen op welke wijze en door wie formeel wordt vastgesteld dat de verbindingen tussen een bepaald gebied en de Minister van Financiën zijn verbroken en dat aan deze toestand een einde is gekomen.

Artikel 35 (Betalingen in buitengewone omstandigheden)

Onder de omstandigheden, voorzien in artikel 34, zal het niet mogelijk zijn opdrachten tot het doen van noodzakelijke betalingen ten laste van 's Rijks schatkist op de gebruikelijke wijze te doen verrichten door de desbetreffende minister. Hiervoor zullen bijzondere regelingen moeten worden getroffen, eventueel in afwijking van de bepalingen van de Comptabiliteitswet of andere wetten. Het onderhavige artikel geeft een zodanige regeling de wettelijke grondslag. De totstandkoming daarvan dient niet afhankelijk te worden gesteld van het intreden der buitengewone omstandigheden.

Artikel 37

Voor een toelichting op dit artikel mogen de ondergetekenden verwijzen naar de toelichting op de artikelen 19–24.

Een wetsontwerp, als in dit artikel bedoeld, zal mede regelen kunnen bevatten omtrent de uitbetaling van reeds op uitkeringen ingehouden kortingen en het vervallen van de overigens toegepaste kortingen.

De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,
J. M. den Uyl

De Minister van Financiën,
W. F. Duisenberg